

kon zijn, zodat de keuze van de verwerende instelling haar geenszins rechtstreeks kon schaden. Haar beroep is niet ontvankelijk, ook al kan zij krachtens haar nationaal recht de beroepsbelangen van haar leden in rechte verdedigen.

een instelling is geaccepteerd en wier offerte is onderzocht en afgewezen, aan de voorwaarden die het communautaire recht stelt aan de erkenning „als rechtspersoon” in de zin van artikel 173, zelfs al zou zij volgens haar nationaal recht niet bevoegd zijn in rechte op te treden.

2. Het begrip „rechtspersoon” in artikel 173, tweede alinea, van het Verdrag heeft niet noodzakelijk dezelfde inhoud als in het recht van de verschillende Lid-Statens.

Zo voldoet een gelegenheidsvereniging van rechtspersonen die zich hebben aangeengsloten om samen in te schrijven op een aanbesteding van de Europese Gemeenschappen, en wier deelneming aan die aanbesteding door

3. Een gelegenheidsvereniging van rechtspersonen die zich hebben aangeengsloten om samen in te schrijven op een aanbesteding van de Europese Gemeenschappen, kan worden geacht „rechtstreeks en individueel” te zijn geschaad door een communautaire beschikking waarbij het contract aan een concurrerende vennootschap is gegund, want indien zij op de aanbesteding kon inschrijven — zij het onder voorbehoud dat zij nadien formeel de vennootschapsvorm zou aannemen —, dan had zij ook een kennelijk belang bij de gunning van het contract.

In zaak 135/81,

GROUPEMENT DES AGENCES DE VOYAGES, ASBL, aangesloten bij de Fédération des Commerçants du Grand-Duché de Luxembourg, gevestigd te Luxemburg, Allée Scheffer 23,

en, voor zoveel nodig,

de tien reisagentschappen, samengaande in de Société Européenne de Voyages (SEV) vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (sàrl) in oprichting, vertegenwoordigd door R. Michel, advocaat te Luxemburg, bijgestaan door M. Reicherts en M. Jaeger, advocaten te Luxemburg, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij R. Michel, voornoemd, Avenue de la Liberté 47,

verzoekers,

tegen

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN,

vertegenwoordigd door haar juridisch hoofdadviseur R. Baeyens als gemachtigde, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg bij O. Montalto, lid van haar juridische dienst, Bâtiment Jean Monnet, Kirchberg,

verweerster,

betreffende een beroep tot nietigverklaring van het besluit van de Commissie om, ingaande op de offerte van de firma Hapag-Lloyd Reisebüro GmbH te Bremen, de exploitatie van een reisbureau in haar gebouw te Luxemburg te gunnen aan het agentschap Hapag-Lloyd Travel sàrl te Luxemburg,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: A. O'Keefe, kamerpresident, G. Bosco en T. Koopmans, rechters,

advocaat-generaal: S. Rozès

griffier: P. Heim

het navolgende

ARREST

De feiten

I — De feiten en het procesverloop

In het Publikatieblad van de Europese Gemeenschappen C 142 van 11 juni 1980 werden de aanbesteding en het lastenboek bekendgemaakt voor de exploitatie van een reisbureau in de gebouwen van

de Commissie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg.

In de aanbesteding werd onder meer bepaald dat de offertes uiterlijk op 15 september 1980 moesten worden ingediend. In de derde alinea werd de aandacht

erop gevestigd, dat degene aan wie het contract zou worden gegund, de Luxemburgse wet diende na te leven. Verder werd in de vierde alinea gepreciseerd: „Het agentschap waaraan de exploitatie van het reisbureau van de Commissie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg wordt gegund, zal vanaf 1 juli 1980 moeten beschikken over de nodige vergunningen van de IATA en van de voornaamste spoorweg- en zeevaartmaatschappijen om in de daarvoor bestemde lokalen in de gebouwen van de Commissie te Luxemburg gelijk welk reisbiljet te kunnen afleveren.” De opening van het reisbureau was voorzien voor 1 januari 1981.

De Groupement des Agences de Voyages/Société Européenne de Voyages (SEV), sàrl (in oprichting) diende op 12 september 1980 een offerte in. Vier andere ondernemingen, waaronder Hapag-Lloyd Reisebüro GmbH, te Bremen, schreven eveneens op de aanbesteding in.

Een commissie, die moest controleren of de offertes aan de in de aanbesteding vastgestelde voorwaarden voldeden, stelde voor de inschrijving van de Groupement des Agences de Voyages/Société Européenne de Voyages terzijde te leggen, en verklaarde na onderzoek van de als geldig beschouwde offertes de voorkeur te geven aan die van Hapag-Lloyd Reisebüro GmbH.

Blijkens de notulen van de Aankoop- en gunningsadviescommissie (206e vergadering van 24 oktober 1980) had de ordonatiendienst na onderzoek van de vijf ingediende offertes besloten die van de nog niet opgerichte Société Européenne de Voyages niet te aanvaarden, „omdat deze in de praktijk geen concrete waarborg biedt voor de behoorlijke uitvoering van de gevraagde diensten”; de commis-

sie sprak zich tenslotte uit ten gunste van Hapag-Lloyd.

Bij brieven van 17 december 1980 stelde de directeur Personeelszaken en Algemeen beheer van de Commissie de vier andere inschrijvers ervan in kennis, dat hun offerte was afgewezen.

Op 18 februari 1981 verzochten de Confédération du Commerce Luxembourgeois en de Groupement des Agences de Voyages de directeur Personeelszaken en Algemeen beheer hun de redenen van de afwijzing mee te delen, teneinde hen in staat te stellen aan de eisen van de aanbesteding te voldoen.

Bij brief van 26 februari 1981 antwoordde voornoemde directeur:

„Ik kan u bevestigen dat de Commissie, na een vergelijkend onderzoek van alle inschrijvers, dat overeenkomstig de aanbesteding met name betrekking had op de vorm en de datum van oprichting van iedere vennootschap, haar materiële middelen, haar internationale verbindingen en de aard van haar werkzaamheden, heeft gemeend uw offerte te moeten afwijzen.”

Op 4 mei 1981 begon „Hapag-Lloyd Travel”, op 27 maart 1981 als vennootschap met beperkte aansprakelijkheid ingeschreven in het handelsregister van het Groothertogdom Luxemburg en voor 99 % een dochteronderneming van Hapag-Lloyd Reisebüro te Bremen, met de exploitatie van een reisbureau in het gebouw van de Commissie te Luxemburg. Bij verzoekschrift van 4 juni 1981 hebben de Groupement des Agences de Voyages en, voor zoveel nodig, de tien reisagentschappen samengaande in de Société Européenne de Voyages in oprichting, beroep ingesteld tot nietigverklaring van

het besluit waarbij de Commissie de exploitatie van een reisbureau in haar gebouw te Luxemburg had gegund aan de vennootschap Hapag-Lloyd Travel.

Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan. Het heeft de Commissie van de Europese Gemeenschappen evenwel uitgenodigd, vóór de terechtzitting schriftelijk te antwoorden op de vraag of het volledige resultaat van de aanbestedingsprocedure gepubliceerd is of ter kennis van de inschrijvers is gebracht en of de uitgekozen vennootschap ten tijde van die procedure over de in de aanbesteding vereiste hoedanigheden beschikte.

Bij beschikking van 9 december 1981 heeft het Hof krachtens artikel 95, paragrafen 1 en 2, van het Reglement voor de procesvoering de zaak naar de Eerste kamer verwezen.

II — Conclusies van partijen

Verzoekers concluderen dat het den Hove behage:

1. nietig te verklaren het besluit van de Commissie om de exploitatie van een reisbureau in de gebouwen van de Commissie van de Europese Gemeenschappen te Luxemburg te gunnen aan de vennootschap Hapag-Lloyd Travel;
2. de Commissie van de Europese Gemeenschappen te verwijzen in de kosten, overeenkomstig artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering, alsmede in de door de partijen in verband met de procedure gemaakte noodzakelijke kosten, in het bijzonder de advocatenhonoraria, overeenkomstig artikel 73, sub b, van genoemd reglement.

De *Commissie* concludeert dat het den Hove behage:

- primair het beroep niet ontvankelijk te verklaren, en subsidiair het in elk geval te verwerpen;
- verzoekers in de kosten te verwijzen.

III — Middelen en argumenten van partijen

De ontvankelijkheid

De *Commissie* heeft tegen het beroep een exceptie van nietontvankelijkheid opgeworpen. Tot staving van deze exceptie stelt zij met name:

1. dat het recht op beroep ist vervallen, doordat verzoekers het hun bij brief van 17 december 1980 meegedeelde besluit van de Commissie tot afwijzing van hun offerte, niet binnen de in artikel 173 EEG-Verdrag gestelde termijn van twee maanden hebben betwist;
2. dat het beroep niet kan slagen, noch in zoverre het is ingesteld door een ondernemersvereniging die de vorm heeft van een vereniging zonder winstoogmerk, aangezien volgens de Luxemburgse wet van 21 april 1928 een dergelijke vereniging zich niet mag toeleggen op commerciële of industriële activiteiten en haar leden geen materieel gewin mag trachten te verschaffen, noch in zoverre het is ingesteld door de SEV, aangezien deze vennootschap nog niet is opgericht;
3. dat de verzoekers (wie zij ook zijn) niet kunen aantonen op 15 september 1980 te hebben voldaan aan de voorwaarden waaraan de door de Commissie uitgekozen firma niet zou hebben voldaan.

Hierop antwoorden *verzoekers*:

1. dat uit het verzoekschrift duidelijk blijkt dat het beroep gericht is tegen het besluit van de Commissie om de exploitatie van een reisbureau in haar gebouwen te Luxemburg te gunnen aan de vennootschap Hapag-Lloyd; dit besluit is niet gepubliceerd of op enige andere manier ter kennis gebracht, zodat de beroepstermijn eerst is gaan lopen op 4 mei 1981, de datum waarop verzoekers van het bestreden besluit kennis hebben kunnen nemen;
2. dat een vereniging zonder winstoogmerk, waarbij de vertegenwoordigers van een beroep zijn aangesloten, volgens de Luxemburgse rechtspraak in rechte kan optreden om de belangen van haar leden te verdedigen;
3. dat de SEV destijds aan de in de aanbesteding vastgestelde voorwaarden voldeed, terwijl de Groupement des Agences de Voyages dat niet behoefde te doen: zij was er immers niet op uit, het contract te verkrijgen, doch wenste slechts de beroepsbelangen van haar leden te behartigen.

In *dupliek* voert de *Commissie* aan:

- uit de brief van 17 maart 1981, waarin de secretarisgeneraal van de Luxemburgse regering zich bij de Commissie tot tolk maakte van de bezwaren van de reisagentschappen tegen het besluit om het contract aan de firma Hapag-Lloyd te gunnen, blijkt dat verzoekers reeds in maart 1981 op de hoogte waren van het bestreden besluit;

- hoewel de offerte van verzoekers was gesteld op papier met het briefhoofd van de Fédération des Commerçants t. Groupement Agences de Voyages, waaronder in machineschrift was geschreven „Société Européenne de Voyages (SEV) sàrl (in oprichting), ging zij alleen uit van de SEV in oprichting, vertegenwoordigd door tien vertegenwoordigers van bestaande reisagentschappen, die de offerte gezamenlijk ondertekenden.

Ten gronde

Verzoekers verwijten de *Commissie* schending van het Verdrag of van enige uitvoeringsregeling daarvan, alsmede misbruik van bevoegdheid, door te zijn ingegaan op een offerte die niet voldeed aan de in de aanbesteding en in het lastenboek vastgestelde voorwaarden.

De vennootschap waaraan het contract is gegund, was toen zij haar offerte indiende, niet in het bezit van een vergunning om in het Groothertogdom Luxemburg handel te drijven, zodat zij op dat moment dus niet voldeed aan de vereisten van de Luxemburgse wet. Evenmin voldeed zij aan de verplichting om vanaf 1 juli 1980 te beschikken over de nodige vergunningen van de IATA en van de voornaamste spoorweg- en zeevaartmaatschappijen om gelijk welk reisbiljet te kunnen afleveren; zij beschikte nog niet over die vergunningen op 4 juni 1981, toen het beroep werd ingesteld, en derhalve kan met nog meer reden worden gesteld dat zij er ook voordien niet over beschikte.

Hierop antwoordt de *Commissie*:

- de vennootschap waaraan het contract is gegund, was pas vanaf de opening van het reisbureau verplicht

de Luxemburgse wet na te leven; de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid Hapag-Lloyd Travel, die op 27 maart 1981 in het handelsregister van het Groothertogdom is ingeschreven, kreeg op 27 april 1981 vergunning om een reisagentschap te exploiteren, en heeft haar bureau op 4 mei 1981 geopend; zij voldeed dus aan de daaromtrent in de aanbesteding vastgestelde voorwaarden;

- hetzelfde geldt voor de IATA-vergunningen en voor de nodige machtigingen om reisbiljetten af te leveren; het is immers duidelijk dat de in de aanbesteding vermelde datum van 1 juli 1980 een materiële vergissing is, zoals valt af te leiden uit een vergelijking met soortgelijke aanbestedingen.

Tevens stelt de Commissie dat de IATA slechts na een grondige inspectie onder meer van de inrichting van de lokalen overgaat tot erkenning van een reisagentschap. Als de in de aanbesteding gestelde voorwaarden moesten worden begrepen in de door verzoekers gesuggereerde zin, zou geen enkele inschrijver daaraan hebben kunnen voldoen.

In *repliek* wijzen *verzoekers* erop, dat waar de Commissie stelt dat de datum van 1 juli 1980 op een materiële vergissing berust, zij niet preciseert op welke datum dan wel aan de voorwaarde van erkenning door de IATA moest zijn voldaan. Zij voegen hieraan toe, dat verweerster, zo zij inderdaad een materiële vergissing had gemaakt, deze volgens de daartoe vastgestelde procedure had kunnen rectificeren.

Bovendien moet worden beklemtoond dat de uitgekozen vennootschap ook op

1 januari 1981, de datum waarop het reisbureau zijn werkzaamheden had moeten beginnen, niet aan de gestelde voorwaarden voldeed.

De Commissie stelt ten onrechte, dat het voor alle inschrijvers onmogelijk zou zijn geweest, vóór de opening van het reisbureau door de IATA te worden erkend. Volgens artikel 15 van afdeling G van resolutie 810a van de IATA-regeling is het integendeel toegestaan dat een erkend agent zijn werkzaamheden overbrengt naar een niet-erkend bureau in dezelfde stad, mits hij dit meedeelt aan de Administrateur van de Agentschappen. Ingevolge dezelfde bepaling kan een erkend agent zijn werkzaamheden in het nieuwe bureau voortzetten totdat er een nieuw onderzoek met het oog op de erkenning is verricht.

De *Commissie* merkt in *dupliek* op, dat IATA-resolutie 810a per 1 juli 1980 is vervangen door IATA-resolutie 800. Uit de afdelingen D en I van laatstgenoemde resolutie volgt dat, in zoverre het gaat om de inrichting van een nieuw reisbureau, gelijk in casu het reisbureau in het gebouw van de Commissie, de voorwaarden voor erkenning door de IATA in geen geval vooraf kunnen worden vervuld, aangezien de voor deze erkenning nodige inspectie steeds na de opening van het bureau plaatsvindt.

IV — Mondelinge behandeling

Partijen zijn ter terechtzitting van 28 januari 1982 in hun pleidooien gehoord.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 4 maart 1982 conclusie genomen.

In rechte

- 1 Bij verzoekschrift, ingekomen ter griffie van het Hof op 4 juni 1981, hebben de vereniging zonder winstoogmerk Groupement des Agences et Bureaux de Voyages du Grand-Duché de Luxembourg (hierna: de Groupement), aangesloten bij de vereniging zonder winstoogmerk Fédération des Commerçants du Grand-Duché de Luxembourg, en, voor zoveel nodig, de tien reisagentschappen die zijn samengegaan in de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid in oprichting Société Européenne de Voyages (SEV), krachtens artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag, beroep ingesteld tot nietigverklaring van een niet-gepubliceerd besluit van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, waarbij, in het kader van de aanbesteding van de exploitatie van een reisbureau in het gebouw van de Commissie te Luxemburg (PB C 142 van 1980), de offerte van de vennootschap Hapag-Lloyd GmbH te Bremen, werd aanvaard.

- 2 Verzoekers stellen dat het bestreden besluit ongeldig is, doordat de vennootschap waarvan de offerte is aanvaard, niet aan de voorwaarden van de aanbesteding voldeed. Zij wijzen er met name op, dat deze vennootschap toen zij haar offerte indiende, geen vergunning had om in het Groothertogdom Luxemburg handel te drijven en op 1 juli 1980 evenmin beschikte over „de nodige vergunningen van de IATA en van de voornaamste spoorweg- en zeevaartmaatschappijen om in de daarvoor bestemde lokalen in de gebouwen van de Commissie te Luxemburg gelijk welk reisbiljet te kunnen afleveren”, gelijk in de aanbesteding werd geëist.

- 3 De Commissie, verweerster, stelt vooreerst dat het beroep niet onvankelijk is en voert tot staving daarvan verscheidene middelen aan, te weten verval van recht, ontbreken van procesbekwaamheid, en niet-ervulling door verzoekers zelf van de voorwaarden waaraan de vennootschap waaraan de Commissie het contract heeft gegund, volgens hun zeggen niet zou hebben voldaan. Het middel ontleend aan het ontbreken van procesbekwaamheid, moet wegens de preliminaire aard van dit probleem, als eerste worden behandeld.

- 4 In dit middel stelt de Commissie, dat het beroep niet ontvankelijk is omdat noch de Groupement noch de SEV voldoen aan de voorwaarden gesteld in artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag, luidende: „Iedere natuurlijke of rechtspersoon kan . . . beroep instellen tegen de tot hem gerichte beschikkingen, alsmede tegen beschikkingen die, hoewel genomen in de vorm van een verordening, of van een beschikking gericht tegen een andere persoon, hem rechtstreeks of individueel raken.”

- 5 Wat de Groupement betreft, betoogt de Commissie dat de Luxemburgse wet van 21 april 1928 de verenigingen zonder winstoogmerk verbiedt zich toe te leggen op commerciële of industriële activiteiten of ernaar te streven hun leden enig materieel gewin te verschaffen; dit zou uitsluiten dat zij ter verdediging van de commerciële belangen van hun leden in rechte kunnen optreden. De Groupement voert hiertegen aan, dat een vereniging zonder winstoogmerk volgens de Luxemburgse rechtspraak de beroepsbelangen van haar leden in rechte kan verdedigen.

- 6 Er zij evenwel opgemerkt dat, ofschoon partijen het probleem op het vlak van het nationale recht van de verzoeker hebben geplaatst, de ontvankelijkheid van een beroep tot nietigverklaring krachtens artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag afhankelijk is van specifieke voorwaarden die stringenter zijn dan die welke worden gesteld aan soortgelijke beroepen die bij de nationale rechterlijke instanties aanhangig zijn.

- 7 In casu moet het uitgesloten worden geacht, dat de Groupement naar de eis van voormeld artikel 173 „rechtstreeks” is geraakt door een beschikking waarbij, in het kader van een aanbesteding, het contract is gegund aan een vennootschap die de concurrente is van sommige van haar leden, die zich in een feitelijke vereniging hebben aaneengesloten. Als vereniging zonder winstoogmerk was de Groupement geen gegadigde, en kon zij dit ook niet zijn, zodat de keuze van de Commissie haar geenszins rechtstreeks kon schaden. Voor zover door de Groupement ingesteld, is het beroep dus niet ontvankelijk.

- 8 Blijft nog te onderzoeken of het beroep ontvankelijk is voor zover het is ingesteld door de vennootschap met beperkte aansprakelijkheid in oprichting „Société Européenne de Voyages” (SEV), op grond dat deze niet bekwaam zou zijn, in rechte op te treden.
- 9 Hieromtrent moet worden vastgesteld, dat blijkens het dossier, en met name de notulen van de vergadering van het Aankopen gunningsadviescomité van 24 oktober 1980, de beslissing van de Commissie van 17 december 1980 om de offerte van SEV terzijde te leggen, berustte op de overweging dat deze vennootschap „in de praktijk geen concrete waarborg biedt voor een behoorlijke uitvoering van de gevraagde diensten.” Voorts blijkt uit een brief van de directeur Personeelszaken en Algemeen beheer van de Commissie te Luxemburg van 26 februari 1981, dat deze beslissing werd genomen „na een vergelijkend onderzoek van alle inschrijvers”. Hieruit blijkt duidelijk, dat de Commissie de geldigheid van de offerte van de SEV had erkend. Bijgevolg kan zij thans niet de procesbekwaamheid betwisten van een inschrijver die zij tot de aanbesteding heeft toegelaten en tot wie zij, na een vergelijkend onderzoek van alle inschrijvers, een negatieve beschikking heeft gericht.
- 10 Voorts valt uit 's Hofs arresten van 8 oktober 1974 /zaak 18/74, Algemeen vakverbond, Jurispr. 1974, blz. 933, en zaak 175/73, Union syndicale, Jurispr. 1974, blz. 917) af te leiden, dat het begrip „rechtspersoon” in artikel 173, tweede alinea, EEG-Verdrag, niet noodzakelijk dezelfde inhoud heeft als in het recht van de verschillende Lid-Statens.
- 11 In het onderhavige geval voldoet de SEV — een gelegenheidsvereniging van tien reisagentschappen die zich hebben aaneengesloten om samen in te schrijven op een aanbesteding, en wier deelneming aan die aanbesteding door de Commissie zelf is geaccepteerd en wier offerte is onderzocht en afgewezen — aan de voorwaarden die het communautaire recht stelt aan de erkenning als „rechtspersoon” in de zin van artikel 173.
- 12 Bijgevolg is de tegen het beroep opgeworpen exceptie van niet-ontvankelijkheid ontleend aan het ontbreken van procesbekwaamheid, ongegrond voor wat de SEV betreft.

- 13 Bovendien kan de vereniging van de tien reisagentschappen worden geacht „rechtstreeks en individueel” te zijn geschaad door het bestreden besluit, want indien zij op de aanbesteding kon inschrijven — zij het uiteraard onder het voorbehoud dat zij nadien formeel de vennootschapsvorm zou aannemen — dan had zij ook een kennelijk belang bij de gunning van het contract.
- 14 Het tweede middel van de Commissie is ontleend aan verval van recht, doordat verzoekster het beroep niet heeft ingesteld binnen de in artikel 173, derde alinea, gestelde termijn van twee maanden te rekenen van de dag waarop zij van de bestreden beschikking kennis heeft gekregen.
- 15 Tot staving van dit middel legt de Commissie als bijlage bij haar dupliek een brief over die de secretaris-generaal van de regering van het Groothertogdom Luxemburg op 17 maart 1981 heeft gericht aan de directeur Personeelszaken en Algemeen beheer van de Commissie de Luxemburg. Deze brief luidt als volgt:

„Mijnheer de directeur,

Ik heb de eer u mede te delen dat de plaatselijke reisagenten bij de heer staatssecretaris bij het Ministerie van Economische Zaken en Middenstand een klacht hebben ingediend. Zij beweren bij een van uw instelling uitgaande aanbesteding in verband met de vestiging van een reisagentschap in het Jean Monnet-gebouw, ten onrechte te zijn uitgesloten.

Het gaat er met name om te vernemen, om welke redenen de Commissie de inschrijving van Luxemburgse reisagenten heeft afgewezen; deze laatste verklaren aan alle voorwaarden, waaronder die gesteld in die vierde alinea van de aanbesteding, te voldoen, terwijl de vennootschap in oprichting, waaraan het contract is gegund, thans og niet daaraan zou voldoen.

Indien herziening van de gunning niet meer mogelijk is, zou toch de verzekering moeten kunnen worden verkregen dat het tijdelijk contract (artikel 8 van de aanbesteding) na een bepaalde tijd opnieuw wordt aanbesteed, om allen die in de verschillende Lid-Staten van de EEG dit beroep uitoefenen, gelijke kansen te bieden.

Ik zou u zeer dankbaar zijn indien u mij, op de wijze die u het best past, over het voorgaande die nodige inlichtingen zoudt kunnen verstrekken, en vestig uw bijzondere aandacht op het feit dat de aanvraag om een vergunning tot handeldrijven, ingediend door de vennootschap waaraan het contract is gegund, in behandeling is op het bevoegde ministerie.

Met bijzondere hoogachting.”

- 16 Uit dit stuk blijkt dat de Luxemburgse reisagentschappen reeds op 17 maart 1981 kennis hadden van het gunningsbesluit en van oordeel waren dat de vennootschap waaraan het contract was gegund, niet voldeed aan de in de aanbesteding gestelde voorwaarden.
- 17 De in artikel 173, derde alinea, gestelde termijn is dus ingegaan op 17 maart 1981 en verstreken op 17 mei 1981. Het onderhavige, op 4 juni 1981 ingestelde beroep is derhalve tardief.
- 18 Onder deze onstandigheden is het beroep, — nu vóór de instelling ervan verval van recht blijkt te zijn ingetreden — niet ontvankelijk. Het andere door de Commissie tot staving van de niet-ontvankelijkheid opgeworpen middel behoeft bijgevolg niet meer te worden onderzocht.

Kosten

- 19 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen. Evenwel kan het Hof luidens paragraaf 3, eerste alinea, in fine, de proceskosten wegens bijzondere redenen compenseren.
- 20 In casu heeft de Commissie de volledige tekst van de brief van 17 maart 1981 tardief — namelijk eerst als bijlage bij haar dupliek — overgelegd, terwijl overlegging als bijlage bij het verweerschrift voor verzoekster aanleiding had kunnen zijn de procedure niet voort te zetten. Het Hof ziet in deze handelwijze van de Commissie een bijzondere reden die compensatie van de kosten rechtvaardigt.

HET HOF VAN JUSTITIE (Eerste kamer),

rechtdoende:

1. Verklaart het beroep niet ontvankelijk.
2. Compenseert de proceskosten.

O'Keeffe

Bosco

Koopmans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 28 oktober 1982.

De griffier

voor deze

H. A. Rühl

Hoofdadministrateur

De president van de Eerste kamer

A. O'Keeffe

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL S. ROZÈS
VAN 4 MAART 1982 ¹

*Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,*

De Groupement des Agences de Voyages, en voor zoveel nodig die reisagentschappen zelf, die zich aaneengesloten hebben in een vennootschap met be-

perkte aansprakelijkheid in oprichting, de Société Européenne de voyages, hebben zich tot het Hof gewend met een beroep tot vernietiging van een niet-gedaateerde en niet-bekendgemaakte beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen, waarbij de exploitatie van een reisbureau in het gebouw van de

¹ — Vertaald uit het Frans.